श्री

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुल्चोक ललितपुर

इजलास

माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना

राजस्व सदस्य श्री गोविन्दप्रसाद अधिकारी

लेखा सदस्य श्री पुष्पप्रसाद गुरागाईं

फैसला

२०७९।०८० सालको निर्णय नं.७३

पुनरावेदन नं. ०७६-RB-०१८४

मुद्दाः– आयकर (२०६५/०६६)।

का.जि.का.म.न.पा. वडा नं.३, स्थित कान्ति भैरव ह्युम पाइप प्रा.लि.का अधिकार प्राप्त अधिकारी वर्ष ४१ को शसीराज ढकाल..१	पुनरावेदक/ प्रतिवादी

विरुद्ध

नेपाल सरकार आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाडौं क्षेत्र नं.१ ....१ नेपाल सरकार आन्तरिक राजस्व विभाग काठमाडौं..१	प्रत्यर्थी/ वादी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालयः- आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं क्षेत्र नं.१

शुरु निर्णय गर्ने अधिकारीः प्रमुख कर अधिकृत श्री सुनिल कुमार श्रेष्ठ

शुरु कार्यालयको निर्णय मितिः–२०७०/०६/३१

पुनरावलोकन निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालयः आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट, काठमाडौं

निर्णय गर्ने अधिकारीः महानिर्देशक बिनोद बहादुर कुँवर

निर्णय मितिः२०७६।०८।०८

उपस्थित कानून व्यवसायीहरु

पुनरावेदक प्रतिवादीको तर्फबाटः ×

प्रत्यर्थीको तर्फबाटः विद्वान उप-न्यायाधीवक्ता श्री दिपक भण्डारी

आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।०८।०८ मा भएको निर्णय उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ (१) र आयकर ऐन २०५८ को दफा ११६(१) बमोजिम यस न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार अन्तर्गत पुनरावेदन पत्र दर्ता भै पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यसप्रकार रहेको छ ।

तथ्य खण्ड

१. करदाता कान्ति भैरव ह्युम पाइप प्रा.लि. ले आ.व. २०६५/०६६ को लागी आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ वमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार रु.३९,७९,५८८।३५ आय नोक्सानी कायम गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं क्षेत्र नं.१, बबरमहलमा मिति २०६६/०७/२५ मा आय विवरण पेश गरेको।

२. करदाताको आ. व. २०६५।०६६ को कर परीक्षणको सिलसिलामा आय विवरण साथ प्राप्त अन्य कागजातको अध्ययन, छानविन तथा हिसाब किताबको परीक्षण गर्दा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम कट्टी गर्न नपाउने खर्चहरू दावी भएको, व्यवसायको मुनाफा र लाभ तर्फ गणना हुनुपर्ने रकम समावेश भएको नदेखिएको, ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित करयोग्य आय कायम गर्नुपर्ने भएको हुंदा सो बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ (पन्ध) दिन भित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बबरमहलबाट करदाताको नाममा मिति २०७०।०६।१५ मा सुचना जारी भएको ।

३. आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बबरमहलबाट मिति २०७०।०६।१५ मा जारी भएको सूचना करदाताका प्रतिनिधि उमेश प्रसाद आचार्यले मिति २०७०।०६।१५ मा बुझीलिई सोको जवाफ पेश नगरेको ।

४. करदाताको आ.व. २०६५।०६६ को करयोग्य आय रु. ४६,९०,१२७।४४(छयालिस लाख नब्बे हजार एक सय सत्ताइस पैसा चौवालिस मात्र) कायम गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा १०२ बमोजिम सूचना दिने भनी आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बबरमहलबाट मिति २०७०/०६/३१ मा खडा भएको निर्णय पर्चा ।

५. आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बबरमहलबाट मिति २०७०।०६।३१ मा भएको संशोधित कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी करदाता कान्ति भैरव ह्युम पाइप प्रा.लि. ले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७१।०५।११ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन ।

६. आन्तरिक राजस्व कार्यालय बबरमहलबाट मिति २०७०।०६।३१ मा भएको अन्तिम कर निर्धारण आदेश कानून सम्मत देखिएकोले निवेदकको निवेदन जिकिर नपुग्ने ठहर्छ भनी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।८।८ मा भएको निर्णय।

७. करदाताले खरिद सम्बन्धमा नगद भुक्तानी गरेको खरिद खर्चलाई वास्तविक खरिद मान्न नसक्ने, व्याज खर्च सम्बन्धमा व्यवसाय संचालन गर्दा पूर्व संचालन खर्च व्यवसायको आय आर्जन शूरु भएको वर्ष दावी नगरी यस आ.व. मा खर्च कट्टी दिन नमिल्ने, ह्रास खर्च सम्बन्धमा मेसिनरी किनेको बिल विजक नमिलेको अवस्था रही ह्रास खर्च दिन नमिल्ने र करदाताले खरिद कारोबारमा फरक पारेको सम्बन्धमा कुनै प्रमाण पेश नगरी खर्च कट्टी नपाउने गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय बबरमहलबाट हचुवा र अनुमानको आधारमा भएको संशोधित कर निर्धारण निर्णय त्रुटीपूर्ण हुंदा बदरभागी रहेकोले बदर गरी न्याय गरि पाँउ भन्ने व्यहोराको पुनरावेदन करदाता कान्ति भैरब ह्युम पाईप प्रा.लि.ले यस न्यायाधिकरणमा मिति २०७६।११।१७ मा दायर गरेको पुनरावेदन पत्र।

८. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९/०३/२४ मा भएको आदेश ।

ठहर खण्ड

९. नियम बमोजिम पेशी सूचिमा चढी निणयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक करदाताको तर्फबाट प्रतिरक्षाको लागि काही पनि इजलास समक्ष उपस्थित भएको पाइएन।प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकिल कार्यालय ,काठमाडौंका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीले शुरु कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश कानूनसम्मत नै रहेको र सो निर्णयलाई सदर गरी अन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट गरेको निर्णय कानुन सम्मत नै रहेको देखिदा सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस जिकिर समेत सुनियो।

१०. उपर्युक्त बमोजिमको पुनरावेदन जिकीर तथा विद्वान उपन्यायाधिवक्ताको बहस जिकीरलाई समेत दृष्टिगत गरी शुरु मिसिल र पुनरावेदन मिसिल समेत अध्ययन गरी हेर्दा, यसमा

आन्तरिक राजस्व कार्यालय बबरमहलबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश र सोही आदेश सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय मिलेको छ, छैन ? पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्ने हो वा होइन? भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

११. सर्वप्रथम सहकर्मी लेखा सदस्यले प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले राख्नुपर्ने धरौटी रकमको सम्बन्धमा फरक राय प्रकट गर्नु भएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्न तर्फ विचार गर्नुपर्ने देखियो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा **"प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन"** भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा **"कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिदिएको कार्यालयमा"** भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था बमोजिम धरौटी राखेको सम्बन्धमा करदाताले पुनरावेदन पत्रको प्रकरण नं. ४ मा पुनरावेदन गर्दा विवादित रकम रू.३१,५७,५७६।- कर निर्धारण भएकोमा सोको आधि रू.१५,७८,७८८।- पुनरावेदन गर्दा दाखिला गर्नुपर्नेमा ठूला करदाता कार्यालयमा प्रशासकिय पुनरावलोकन गर्दा भौचर नं.०१२१२१ बाट रु.१०,५२,५२५।—र भौचर नं.५२६८२५ बाट रु.५,२६,५००।- धरौटी वापत दाखिला गरेको भनी भौचरको प्रतिलिपि समेत पेश गरेको मिसिलबाट देखियो।यसरी विवादित कर रकमको पचास प्रतिशत रकम भन्दा केही बढी रकम जम्मा भएको मिसिलबाट देखियो। रकम जम्मा गर्दा धरौटी खातामा जम्मा नगरी राजश्व खातामा जम्मा भएको कारणले मात्र करदाताले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१)(क) को परिपालना नगरेको भन्नु न्यायोचित हुने देखिएन।

१२. अब पुनरावेदन पत्र सहितको मिसिल अध्ययन गर्दा पुनरावेदक करदाताले आ.व.२०६५/०६६ को आय विवरण पेश गर्दा खरिद खर्च कट्टी दावी गरेकोमा कारोबार रकम फरक परेको सम्बन्धमा, व्याज खर्च तथा अन्य प्रशासनिक खर्च कट्टी सम्बन्धमा, ह्रास खर्च कट्टी सम्बन्धमा र विक्री कायम गरेको सम्बन्धमा खर्च कट्टीको दावी गरेकोमा उल्लिखित खर्चहरु अमान्य गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय बबरमहलबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको निर्णयमा चित्त नबुझाई प्रशासकीय पुनरावलोकनको निवेदन दिएकोमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट शुरु आदेश नै सदर गर्ने गरी निर्णय भएकोले उक्त निर्णयमा चित्त नबुझाई यस न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गरेको देखिन आउँछ।

१३. करदाताको पहिलो पुनरावेदन जिकीर आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१(२) को खण्ड (ङ) को व्यवस्थालाई वेवास्ता गरी खर्च कट्टी अमान्य गरेको भन्ने रहेको देखिन्छ। करदाताले पाँच वटा शंकास्पद करदातासंग रु.६२,८४,७८५।१२ खरिद कारोबार देखाएको कुरालाई शुरु कर कार्यालयले अमान्य गरेको देखिन आउंछ। उक्त खरिदको भुक्तानी नै करदाताले प्रमाणबाट पुष्टी गर्न नसकेको भन्ने कर कार्यालयको निर्णय पर्चाबाट देखिएको छ। पुनरावेदन पत्रमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१ को उपदफा (२) को खण्ड (ङ) को आधार प्रस्तुत गरेको देखिंदा उक्त कानुनी व्यवस्था तर्फ पृष्टि दिन आवश्यक देखियो। उक्त खण्ड (ङ) मा बैंकिङ्ग सेवा बन्द भएको दिनमा गरिएको भुक्तानी वा नगदमा नै गर्नुपर्ने कुनै अपरिहार्य बाध्यता भएको भुक्तानी भएमा सो आय वर्षमा एक पटकमा पचास हजार रुपैया भन्दा बढीको नगद भुक्तानी गरेमा खर्च कट्टी गर्न पाइने व्यवस्था गरेको भएपनि त्यस्तो अवस्था भइ भुक्तानी गरेको भनी करदाताले कर परिक्षणको बखत सप्रमाण दावी लिन सकेको देखिदैन। आयकर ऐन,२०५८ को दफा १५ मा ***"कुनै व्यक्तिको कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसायबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनका लागि सो वर्षमा सो व्यक्तिको व्यवसायको व्यापार मौज्दातको निर्सगका सम्बन्धमा उपदफा (२) बमोजिम गणना गरिएको लागतको खर्च कट्टी बाहेक अन्य कुनै पनि खर्च कट्टी गर्न पाउने छैन"*** भन्ने व्यवस्था रहेको देखिन्छ । लागत खर्च दावी गरेको उक्त खरिदको भुक्तानी एकाउन्ट पेयी चेकबाट गरेको पुष्टी हुने प्रमाण कागज समेत पेश गरिएको पाइदैन। खरिद विजक पेश गरेको अवस्था रहेपनि बैंक स्टेटमेन्ट सहितका प्रमाण कागजात पेश गर्न कर कार्यालयले सूचना जारी गरेको देखिन्छ। करदाताको नाममा जारी भएको सूचना प्रतिनिधि उमेश प्रसाद आचार्यले बुझिलिएको भएतापनि करदाताले विभिन्न फर्महरुबाट गरेको भनेको खरिद कारोबार पुष्टी गर्न सकेको देखिएन। यस अवस्थामा खरिद वास्तविक मान्न सकिने आधार नरहेकोले आयकर ऐन,२०५८ को दफा १५ बमोजिम लागत खर्च कट्टी गर्न नमिल्ने गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय बबरमहलबाट भएको संशोधित कर निर्धारण आदेश र सोलाई समर्थन गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय कानून सम्मत नै देखियो।

१४. करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकिर व्याज खर्च अमान्य गरेको विषयमा रहेको देखिन्छ। प्रस्तुत जिकिरका सम्बन्धमा हेर्दा, करदाताले बैंकबाट लिएको ऋण देखाइ व्याज खर्च दावी गरेको पाइयो। Income statement अनुसार आ.व.०६५/०६६ मा रु.२,००,००,०००।- रकमलाई Secured Loan देखाई रु.२,४५,१००।— व्याज खर्चलाई आयकर ऐन,२०५८ को दफा १४ बमोजिम करयोग्य आयमा व्याज खर्च कट्टी दावी गरेको पाइन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ बमोजिम ***"कुनै व्यक्तिले कुनै***

आय वर्षमा व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आयको गणना गर्ने प्रयोजनको लागि सो व्यक्तिको व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यमा लागि सिर्जना भएको ऋण दायित्व अन्तर्गत सो वर्षमा लागेका सबै व्याज कट्टी गर्न पाउनेछ" भन्ने व्यवस्था रहेको देखिन्छ। करदाताको नाममा जारी भएको सूचना प्रतिनिधि उमेश प्रसाद आचार्यले बुझिलिएको पाइयो। उक्त दावी गरेको खर्च कट्टी गर्न सकिने व्याज खर्च हो भनी Bank Loan को Statement लगायत करदाताले व्याज खर्चको कुनै जवाफ वा प्रमाण कागजात पेश गरेको देखिदैन। यस स्थितिमा करदाताले लिएको जिकिर तथ्यपरक नभएको हुँदा सो रकमलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४ बमोजिम खर्च कट्टी दावी गर्न नमिल्ने गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय बबरमहलबाट भएको अन्तिम कर निर्धारण आदेश कानून सम्मत नै देखिन्छ।

१५. त्यसैगरी करदाताको स्वामित्वमा रहेका मेशिनरी सामानहरु २० प्रतिशतको दरले ह्रास खर्च तर्फ दावी अमान्य गरेको मिलेन भन्ने पुनरावेदन जिकीर हेर्दा, करदाताले स्थिर सम्पत्तिको मेसिनरी शिर्षकमा २० प्रतिशतका दरले ह्रास खर्च दावी गरेको पाइयो। आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूची १ को दफा १ को उपदफा (१)(घ) बमोजिम ***"स्थिर सम्पत्तिको 'घ' वर्गमा पर्ने र सो सम्पत्तिको १५ प्रतिशतको दरले ह्रास खर्च कट्टी पाउने भन्ने*** सोही अनुसूचीको उपदफा (३) मा स्पष्ट व्यवस्था रहेको देखिन्छ। उक्त मेशिनरी सामान आयकर ऐन, २०५८ को अनुसूची १ अनुसार 'घ' वर्ग अन्तर्गत पर्ने देखिंदा सो सम्पत्तिको १५ प्रतिशतका दरले ह्रास खर्च कट्टी गर्नुपर्ने अवस्था भई करदाताले ५ प्रतिशत बढी दावी गरेको ह्रास खर्च रु.३,३२,९१३।१४ को हकमा मात्र खर्च अमान्य गरेको निर्णय कानून सम्मत नै देखियो।

१६. करदाताको अर्को पुनरावेदन जिकीर Mismatch Reported को सम्बन्धमा रहेको देखिन्छ। करदाताले नारायणी सिमेन्ट उद्योग प्रा.लि.ले यस आ.व.मा देखाएको विक्री भन्दा रु.१५,६१,०६१।८३ कम खरिद दावी गरेकोले कारोबार रकममा फरक परेको भनी फरक परेको रकममा करदाताले देखाएको नाफाको प्रतिशत ३.०२ प्रतिशतले हुने रकम रु.४७,१४४।०६ मूनाफा र लाभमा समावेश गरेको देखिन्छ। उक्त फरक परेको कारोबार रकमको सम्बन्धमा यथार्थता के हो भनी आधार र कारण सहित करदाताले खण्डन गर्न सकेको पाइएन। यस स्थितिमा E-system मार्फत Mismatch reported रकम करदाताको मूनाफा र लाभमा समावेश गरेको शुरु निर्णय आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७ (२) (ख) को रोहमा मिलेकै देखिंदा अन्यथा भन्न मिलेन।

१७. अन्त्यमा, शुरु कार्यालयले प्रशासनिक खर्च अमान्य गरेको र बढी नोक्सानी अमान्य गरेको विषयमा पनि पुनरावेदन पत्रमा करदाताले जिकीर लिएको भएपनि शुरु कर

कार्यालयको निर्णय र सोलाई सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय खण्डन गर्ने कुनै आधार प्रमाण पेश गर्न सकेको देखिदैन। Administrative Expenses अन्तर्गत Priliminary Expenses मा रु.६,०५,५००।— दावी गरेकोमा उक्त खर्च गत आ.व. मा भएको कारोबारसंग सम्बन्धित देखिएको छ। त्यसै गरी नोक्सानी तर्फ गत आ.व.२०६४/०६५ को संशोधित नोक्सानी रु.१५,९०९।५९ मात्र कायम भएकोमा सो बराबर रकम दावी गर्नुपर्नेमा सोभन्दा बढी दावी गरेको रकम रु.११,६४,२७३।४७ आयकर ऐन, २०५८ को दफा २० (१ख) बमोजिम मान्यता पाउने अवस्था नै देखिएन। कर कार्यालय आफैले कायम गरेको संशोधित नोक्सानी भन्दा बढी दावी गरेको नोक्सानीलाई मान्यता दिन मिल्ने कानुनी आधार नदेखिंदा पुनरावेदक करदाताको यो पुनरावेदन जिकीरसंग पनि सहमत हुन सकिएन।

१८. तसर्थ माथि विवेचित आधार एवं कारण समेतबाट पुनरावेदक करदाता कान्ती भैरव ह्युम पाइप प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं.३०१७९१६८५) को आ.व. २०६५।०६६ को संशोधित कर निर्धारण गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाडौ क्षेत्र नं.१ बबरमहलबाट मिति २०७०।०६।३१ मा भएको आदेश र सोही आदेश सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।८।८ मा भएको निर्णय समेत मिलेकै देखिंदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नू।

<u>तपसिल खण्ड</u>

१. फैसलाको प्रतिलिपी सहित फैसला भएको जानकारी बिशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौलाई पठाईदिनू।
२. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतिय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनू।
३. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनू।
४. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जोरपाटी पठाई रेकर्ड मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनू।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

गोविन्दप्रसाद अधिकारी
(राजस्व सदस्य)

लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईंको फरक राय

१. यसमा आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं १ काठमाण्डौका प्रमुख कर अधिकृत सुनिल कुमार श्रेष्ठबाट भएको मिति २०७०।०६।३१ को निर्णय र प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७१।०५।११ मा दिएको निवेदन उपर आन्तरिक राजश्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।०८।०८ मा भएको निर्णय उपर चित्त नबुझि आयकर ऐन , २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार अन्तर्गत पर्ने प्रस्तुत मुद्दा ऐ. ऐनको दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम निर्धारित (विवादित) कर रु.३१,५७,५७६।४४ को पचास प्रतिशतले हुने रु.१५,७८,७८८।२२ दाखिला नगरेको अवस्थामा धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन नगरी, पुनरावेदन पत्रमा विवादित कर उल्लेख गरे/नगरेको धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन नगरी स्रेस्तेदारबाट स्वीकृत भई मिति २०७६।११।२७ मा पुनरावेदन दर्ता गरेको देखियो ।

२. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा २, ३, ५, ६, ९ र १४ मा क्रमशः परिभाषा, स्थापना र गठन, अधिकारक्षेत्रको प्रयोग, अधिकारक्षेत्र, पुनरावेदन सम्बन्धमा धरौट राख्ने र म्याद र न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने मुद्दाहरुको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अड्डा वा अधिकारीलाई पक्ष र साक्षी झिकाउने, बयान लिने, प्रमाण बुझ्ने, कागजपत्र दाखिल गराउने र दण्ड सजाय गर्ने समेत प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने कानूनी व्यवस्था गरेको छ । साथै यो ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न र ऐनको उद्देश्य पूर्ति गर्नको लागि नेपाल सरकारले नियम बनाउन सक्ने व्यवस्था दफा १५ मा गरिएको छ ।४८ वर्ष पहिले विक्रम सम्बत २०३१ सालमा बनेको ऐनमा भएको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न नियम नबनाइनु ऐनमा भएका उल्लिखित दफाहरुमा न्यायाधिकरणको काम, कर्तव्य, विधि र प्रकृया स्पष्ट भएर नै हो भन्ने बुझ्नु पर्ने भयो । न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा र दर्ता भएका मुद्दाहरुको सुनुवाई गर्नु भन्दा पहिले प्रारम्भिक चरण मै दफा ६ बमोजिमको न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र र दफा ९ बमोजिमको पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिल गर्नु पर्ने धरौट र पुनरावेदनको म्याद ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार भए नभएको यकिन गर्नु पर्ने देखियो । करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा न्याय निरोपणका लागि दावी गरेका, प्रत्यर्थीले भन्सार महशुल र कर निर्धारण गर्दा भए/गरेका कानूनी त्रुटीहरुको

सुनुवाई गर्न मुद्दाको प्रत्यर्थी नेपाल सरकारलाई स्वच्छ सुनुवाइका लागि जानकारी दिई झिकाउनु पर्ने प्रचलित कानूनमा व्यवस्था गरिएको छ । न्यायाधिकरण प्रशासनले पुनरावेदन दर्ता गर्दा यस ऐन बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित र पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने पुनरावेदन धरौटी, म्याद भए रहेको प्रमाण र नेपाल सरकारले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र भित्रको भए नभएको सम्बन्धमा न्यायाधिकरणले मिसिलको प्रारम्भिक अध्ययन गरी यकिन गर्नु पर्ने देखियो। प्रचलित ऐन नियममा तोकिएका सबै विधि र रित पुऱ्याई दर्ता भए/नभएको सम्बन्धमा यकिन गर्नु पर्ने समग्र न्यायाधिकरणको जिम्मेवारी हुने देखिन्छ । ऐनको दफा ९ बमोजिमको धरौटी भए/नभएको यकिन गर्ने काम राजस्व तथा लेखा सदस्यले गर्नु पदीय विज्ञता र अनुभवका आधारमा गर्नु पर्ने देखिन्छ। यस सम्बन्धमा लेखा सदस्य र निमित्त अध्यक्षको हैसियत राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको क्रमशः चलानी नं. १५६६ मिति २०७७।१२।१३ को पत्र र चलानी नं. मुद्दाफाँट५९ मिति २०७८।११।१३ को पत्रबाट न्यायाधिकरण प्रशासनलाई धरौटी गणना तथा धरौटीको प्रमाण मिसिल संलग्न गर्न गराउन लिखित निर्देशन दिई सम्मानीत सर्वोच्च अदालत, सार्वजनिक लेखा समिति, सम्मानीय प्रधानन्यायाधीशज्यू, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग, महालेखा परीक्षक र अर्थ मन्त्रालय समेत निकायमा वोधार्थ दिएको उक्त पत्रहरुमा उल्लेख गरी तोकिएका कामहरु भएको मिसिल अध्ययन गर्दा देखिएन। प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमका सबै विधि र प्रकृया सम्पन्न भएको यकिन गरेर मात्र अन्तिम सुनुवाइ गरी फैसला गरिने र प्रकृयागत त्रुटी भएको देखिएमा विषय विज्ञको राय बमोजिम निर्णय गर्नु उचित हुने व्यहोरा तथा राजस्व, धरौटी, विनियोजन, कोष, आय, व्यय, डेविट, क्रेडिट, वासलात, नाफा/नोक्सान खाता सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला हुने रकम, धरौटी खातामा दाखिला गर्नु पर्ने रकम आदि विषयका सम्बन्धमा लेखा सदस्यले प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था सहित निर्णयमा पुग्नू अघि आफ्नो राय लिखित रुपमा उल्लेख गर्नु ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) को देहाय (क) मा रहेको पद नामको कर्तव्य भित्र पर्ने व्यहोरा समेत फैसलाको तथ्य खण्ड मै उल्लेख गर्नु पर्ने देखियो ।

३. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता भएका मुद्दाहरुको फैसला भएमा ऐ. ऐनको दफा ८ अनुसार सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन दिन पाउने हक अधिकारबाट करदाता पुनरावेदक बञ्चित भई फैसलामा "अधिकारक्षेत्रको प्रश्न बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबेझेको वा बुझ्नु नहुने प्रमाण बुझेको वा बाध्यात्मक रुपमा पालन गर्नु पर्ने कार्यविधिसम्बन्धी कानूनको उल्लंघन भएको प्रश्न र गम्भीर कानूनी त्रुटी सम्बन्धी प्रश्न" उठि प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटी भई न्यायाधिकरणको निर्णय पूर्ण वा आंशिक रुपमा उल्टिने देखी सर्वोच्च अदातलले आफू समक्ष पुनरावेदन गर्न अनुमति दिएकोमा न्यायाधिकरणको फैसला वा अन्तिम आदेश उपर दफा ९ बमोजिमको

धरौटी नराखी वा तोकिए बमोजिमको सम्पूर्ण रकम धरौटी खातामा रकम दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता गर्दा वा दर्ता भएको पुनरावेदन उपर फैसला हुँदा कार्यविधि सम्बन्धी वाध्यकारी कानूनी व्यवस्थाको उल्लंघन हुनगई सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लागि करदाताको हितमा प्रतिकुल असर पर्ने समेत देखिएकोले पछि पुष्टी हुने मिसिल संलग्न तथ्य, कानूनी व्यवस्था र सर्बोच्च अदालतबाट भन्सार विभाग तथा आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकका लागि दाखिला गर्नु पर्ने भन्सार महशुल बापतको रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी रकम सम्बन्धमा भएको विवादमा भएका पूर्व फैसला, आदेश र निर्णय समेत हेरी निम्न बमोजिम विषयमा यकिन गरेर मात्र निर्णयमा पुग्नु पर्ने देखियो ।

क) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र भित्र परेको प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिल भएको छ ? छैन ?

ख) ऐ. दफाको उपदफा (१) बमोजिम आयकर तर्फको पुनरावेदन दर्ताका लागि तोकिएको देहायको खण्ड (क) बमोजिम धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नुको औचित्य हुने ? नहुने ? सम्बन्धमा निर्णय गरी फैसला गर्नु पर्ने देखिन आयो ।

४. प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन दर्ता गर्दाका वखत राख्नु पर्ने धरौटी दाखिला भएको नदेखिएको सन्दर्भमा पुनरावेदक तथा प्रत्यर्थी तर्फका विद्वानलाई म लेखा सदस्यबाट धरौटी रकम दाखिला भएको देखिएन भनि प्रष्ट पार्न अनुरोध गर्दा पुनरावेदकको तर्फका विद्वान अधिवक्ता अनुपस्थित र प्रत्यर्थी तर्फका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने विवादित कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रु.५,२६,५००।- मात्र दाखिला देखिएको छ।सो सम्वन्धमा सम्मानित इजलासबाट यकिन गरी नियमानुसार हुने नै छ भन्ने बहस समेत सुनियो ।

५. करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा पेश गरेका मिसिल सम्लग्न कागजात तथा कर निर्धारणको फोटोकपी पत्र र अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरु हेर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम धरौटी नराखि पुनरावेदन दर्तै नलाग्ने प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता भएको हो होइन यकिन गर्न मिसल सम्लग्न प्रमाण कागजातको थप अध्ययन गर्नु पर्ने देखियो ।

६. मिसिल सम्लग्न प्रचलित कानून अनुसार पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने प्रमाण कागजातको अध्ययन गर्दा आयकर (२०६५/०६६) तर्फको मुद्दामा आयकर ऐन,२०५८ को दफा ११५ र ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को

उपदफा (१) खण्ड (क) मा भएको व्यवस्था अनुसार पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने राजस्व तथा धरौटी रकम सम्बन्धमा ऐ. प्रचलित ऐन र नियमहरुमा भएको व्यस्था, सो सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट तथा ०७२-RB-०४७० आयकर मुद्दामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त अनुसार समेत राख्नु पर्ने च.नं.२८९ मिति २०७०।०६।३१ को पत्रानुसारको निर्धारित (विवादित) कर रु.३१,५७,५७६।४४ को क्रमशः राजस्व एक तिहाई र धरौटी ५० प्रतिशत समेत रु.२६,३१,३१३।७० दाखिला प्रमाण मिसिल संलग्न गरेको देखिएन।प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७१।०५।११ पश्चात पनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) अनुसार पचास प्रतिशतले हुने धरौटी राख्नु पर्नेमा धरौटी खाता नं १२०१२००००१००२५२४ मा मिति २०७६।११।२७ मा भौचर नं. ५२६८२५ बाट रु.५,२६,५००।- मात्र दाखिला गरेको अप्रमाणित फोटोकपी भौचरबाट देखिएको रकम गणना गर्दा पनि रु.१०,५२,२८८।२२ अपुग देखिएको छ।

७. राजस्व न्यायाधिकरणमा करदाताले पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिला गर्नु पर्ने रकम सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरुमा भएको व्यवस्था अनुसार प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व (कर) रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोकिदिएको कार्यालयमा अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्ने र धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा स्पष्ट उल्लेख छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनु अघि राजस्व शिर्षक मार्फत संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भई रोक्का समेत नराखेको रकमलाई धरौटीको रुपमा गणना गर्नुलाई प्रचलित कानूनको पालना भएको मान्न सकिएन। राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नै पर्ने धरौटी कर कार्यालयले सम्बन्धित करदाताको तिर्नु पर्ने कर दायित्वमा स्वतः प्रणाली (System) ले मिलान गर्ने भएकोले राजस्व खातामा दाखिला भएको त्यस्तो रकमलाई धरौटीको रुपमा गणना गर्दा एउटै रकमको दोहोरो गणना हुने हुन्छ। राजस्व खातामा दाखिला भएको रकम रोक्का राख्ने स्वफ्टवेयर प्रणाली आन्तरिक राजस्व विभाग/कार्यालयमा नभएको र राजस्वको फोटोकपी अप्रमाणित भौचर पेश गरेको अवस्थामा त्यस्तो भौचर तथा पत्रमा उल्लेख गरेको रकमलाई धरौटी हो भनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने धरौटी हो भनि गणना गर्न मिल्ने देखिएन। अतः धरौटी सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट संवैधानिक परीक्षण भई जारी भएका निम्न उत्प्रेषण

आदेश, प्रतिपादित नजिर तथा सिद्धान्त समेतको विश्लेषण गरी संक्षिप्त तथ्य सहित प्रस्तुत मुद्दाको ठहर यस प्रकार रहेको छः-

८. आयकर ऐन,२०५८ बमोजिम शुरु कार्यालयबाट निर्धारित (विवादित) कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले तोकिदिएको कार्यालयमा धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने व्यहोरा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को (क) मा स्पष्टसँग उल्लेख छ। ऐनको सो व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी आर्थिक कार्यविधि नियमावली,२०६४ को नियम ६२, हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को नियम ६३ बमोजिमको धरौटी खातामा दाखिला गरी पुनरावेदन दर्ता गर्दाका बखत राखिएको धरौटीको गोश्वारा र व्यक्तिगत धरौटी खातामा अभिलेखाङ्कन गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने हुन्छ। आर्थिक कार्यविधि नियमावली,२०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को नियम ६२ को देहाय खण्ड (क) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व अग्रिम रुपमा बुझाउन र खण्ड (ख) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व कति बुझाउनु पर्ने भन्ने निर्णय नहुँदै त्यस्तो राजस्व रकम अग्रिम रुपमा बुझाउनु परेमा धरौटीको रुपमा राख्नु पर्ने उल्लेख छ।

९. राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए अनुसार पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी रकम सन्दर्भमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा सूर्य टोवाको कम्पनी प्रा.लि. को तर्फबाट सञ्चालक हर्ष एम दर र ऐ. कम्पनीको शेयरवाला शशीराज पाण्डे समेत विरुद्ध राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौ समेत भएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेत सँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरिपाउन भनी दिएको रिट नं. २०६३-WS-००१३, २०६३-WS-००१४, २०६३-WS-००१५, २०६३-WS-००१६ र २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनम "राजस्व न्यायाधिकरणका श्रेस्तेदारको मिति २०६४।१२।८ को दरपीठ आदेश र उक्त दरपीठ सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको आदेश बदर गरी विना धरौटी पुनरावेदन पत्र लिई कानून बमोजिम निर्णय गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरणका नाउँमा परमादेश जारी गरी पाऊँ, अन्तःशुल्क ऐन,२०५८ को दफा २३ मा महानिर्देशकको निर्णय उपर पुनरावेदन गर्दा धरौटी राख्नु पर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था नगरिएको तथा ऐनको दफा २४ ले यस ऐनलाई अन्य कानून भन्दा माथिल्लो स्तरमा राखेकोले ऐनको सर्वोच्चताका आधारमा पनि धरौटी राख्नु पर्ने राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेतसँग बाझिएकोले

धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरी प्रस्तुत निवेदनलाई अग्राधिकारमा पेशी चढाई पाउँ" भन्ने दावी रहेकोमा सो दावीका सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ मा "संविधानमा रहेको 'कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन वा ऋण लिन नपाइने' भन्ने वाक्यांशसँग बाझिएको भन्ने देखिन आएन, अमान्य र बदर घोषित गरी पाउँ भनी दावी लिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को व्यवस्था संविधानको कुनै पनि प्रावधानसँग बाझिएको नदेखिंदा सो हदसम्म प्रस्तुत निवेदन खारेज हुन्छ" भन्ने आदेश भई रिट निवेदन खारेज भई ऐनको दफा ९ को कानूनी व्यवस्थाको संवैधानिक परीक्षण समेत भएको छ।

१०. यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौमा पुनरावेदन दर्ता नं ०७५-RB-०२३० आयकर (२०७०/०७१) दर्ता भएको आयकर ऐन,२०५८ को दफा १०१ को उपदफा (१) बमोजिम लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि. को संशोधित कर निर्धारण भई थप कर निर्धारण भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी राखी पुनरावेदन गर्नु पर्नेमा मिसिलमा संलग्न दाखिला भौचर तथा आयकर ऐन,२०५८ को दफा १०२ बमोजिमको सूचना पत्र समेतका विवरणहरुका आधारमा रु.५१,७८,७४६।७० नपुग भएको देखिएको धरौटी रकम १५ दिन भित्र जम्मा गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने भन्ने यसै न्यायाधीकरणबाट आदेश भएको छ। सो आदेश उपर लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि.ले सर्वोच्च अदालतमा दायर रिट नं. ०७७-WO-००४२ को निवेदन उपर मिति २०७७।४।१६ मा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको उत्प्रेषण आदेश अनुसार सो मुद्दाको हकमा आयकर ऐन,२०५८ बमोजिम अनिवार्य रुपमा दाखिला गर्नु पर्ने ऐ ऐनको दफा ९४, ९९, १००, १०१ र दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए अनुसार समेत कर राजस्व खातामा दाखिला गरी आय विवरणसाथ दाखिला भएको देखिएको रु.७६,३५,६१४।– भएको सन्दर्भमा हेर्दा मिति २०७६।११।१२ को *(शुल्क र व्याजलाई जरिवाना मानी सो रकमको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम शतप्रतिशत धरौटी माग गर्दा पचास प्रतिशत मात्र धरौटी राख्न पाउनु पर्ने भनी भएको विवाद)* विवादित आदेशको यथावत कार्यान्वयन भएमा निवेदकलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने देखिएकोले उक्त विवादको निरोपण नहुँदासम्म राजस्व न्यायाधिकरणमा परेको पुनरावेदन सम्बन्धी काम कारवाही नरोक्नु, पुनरावेदन दर्ता र सुनुवाई प्रकृया अगाडि वढाउनु भन्ने उक्त निवेदन उपर सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट उत्प्रेषण आदेश भएको छ।

११. सर्वोच्च अदालतबाटै ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) पुनरावेदक ठूला करदाता कार्यालय प्रत्यर्थी सूर्य नेपाल प्रा.लि. विरुद्धको मुद्दामा मिति २०७४।१०।२९ गते भएको फैसला अनुसार "राजस्व न्यायाधिकरणले गरेको आयकर ऐन, २०५८ को

दफा ११५ को उपदफा (६) बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गर्नु नपर्ने भनी गरेको व्याख्या कार्यविधि कानूनको सिद्धान्त विपरीत हुन्छ।कारवाही हुँदाका बखत कार्यान्वयनमा नै नरहेको कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई न्यायोचित भन्न मिलेन। अतः विवेचित तथ्य सिध्दान्त एवं प्रमाणको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ उपदफा (६) को व्यवस्था आर्थिक अध्यादेश २०६१/०६२ बाट खारेज भई धरौटी राख्ने व्यवस्था नगरेकोले आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय बदर गरी अब जो जे बुझ्नु पर्छ बुझी पुनः यकिन निर्णय गर्नु भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई कानूनसम्मत मान्न मिलेन। उक्त फैसला बदर भई उल्टी हुने ठहर्छ" भनिएको छ।

१२. प्रचलित आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क र भन्सार ऐनहरुमा तत् तत् आर्थिक वर्षका लागि विधायीकाबाट जारी भएकन आर्थिक ऐनद्वारा भएको संशोधन र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसला अनुसार नै पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन दर्ता गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर/आयकर तर्फको निर्धारित (विवादित) करको लागि पुनरावेदन पत्र आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ सम्म क्रमशः विवादित रकमको ३३ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ८३ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ सम्म विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ७५ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, र आर्थिक वर्ष २०७९/०८० देखि विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र २५ प्रतिशत धरौटी गरी ५० प्रतिशत रकम धरौटी बापत दाखिला भएको प्रमाणित भौचर पुनरावेदन पत्र साथ संलग्न गरी पुनरावेदन दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। साथै भन्सार तथा अन्तःशुल्क तर्फ भने निर्धारित (विवादित) अन्तःशुल्क तथा भन्सार महशुल रकमको शत प्रतिशतले हुने रकम सम्बन्धित कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोके बमोजिम धरौटी दाखिला गरी सोको प्रमाणित भौचर संलग्न गराएर मात्र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ।प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल सम्लग्न गरेका प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिने क्रममा र सो पश्चात संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व खातामा दाखिला भएका अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरुमा उल्लेख भए अनुसारको रकमलाई समेत गणना गर्दा पनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा प्रचलित ऐन अनुसार अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्ने रु.१०,५२,२८८।२२ धरौटी नपुग भएको अवस्थामा पनि पुनरावेदन दर्ता गरेको पाइयो।

१३. सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ को आदेशबाट समेत संवैधानिक परीक्षण भई सदर ठहरिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) "प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा वा उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्दाका देहाय बमोजिम धरौट नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन" भन्ने

व्यवस्था रही ऐ. को खण्ड (क) मा आयकर तर्फ राख्नु पर्ने विवादरहित कर बाहेकको थप निर्धारित (विवादित) कर रु.३१,५७,५७६।४४ को क्रमशः राजस्व एक तिहाई र धरौटी ५० प्रतिशत समेत रु.२६,३१,३१३।७० दाखिला प्रमाण मिसिल संलग्न गरेको देखिएन।प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिएको मिति २०७१।०५।११ पश्चात पनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) अनुसार पचास प्रतिशतले हुने धरौटी राख्नु पर्नेमा धरौटी खाता नं १२०१२००००१००२५२४ मा मिति २०७६।११।२७ मा भौचर नं. ५२६८२५ बाट रु.५,२६,५००।- मात्र दाखिला गरेको अप्रमाणित फोटोकपी भौचरबाट देखिएको रकम गणना गर्दा पनि रु.१०,५२,२८८।२२ अपुग पुनरावेदन धरौटी दाखिलाको सक्कल बैंक भौचर वा निस्सा १५ दिनभित्र पुनरावेदकलाई दाखिला गर्न लगाई सो आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा सो अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने आदेश गर्नु उपयुक्त हुने राय म लेखा सदस्यबाट राख्दा समेत मेरो उक्त रायमा असहमति जनाउँदै सहकर्मीद्वय कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट फैसला गर्ने निर्णय भएकोमा उक्त दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम हुने रु.१५,७८,७८८।२२ धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्तै नलाग्ने पुनरावेदन दर्ता भएको देखिएको प्रस्तुत मुद्दाको तथ्य भित्र प्रवेश गरी भएको फैसला तथा ठहरमा सहमत हुन सकिएन।

१४. उल्लिखित कानूनी व्यवस्था र पुनरावेदनमा भएका तथ्यहरु समेतको आधारमा निर्णय तर्फ विचार गर्दा सहकर्मीद्वय कानून तथा राजस्व सदस्यले प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले राख्नुपर्ने धरौटी रकमको सम्बन्धमा फरक राय प्रकट गर्नु भएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्न तर्फ थप विचार गर्नु पर्ने देखियो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ कोदफा ९ को (१) मा **"प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचासप्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचासप्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिदिएको कार्यालयमा"** भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ।प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिंदा र सो अघि ऐनको अनिवार्य व्यवस्था मूताविक दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व शिर्षक मार्फत सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको राजस्व रकम बाहेक पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नुपर्ने सो व्यवस्था अनुरुप धरौटी दाखिला गरेको प्रमाण मिसिल संलग्न गरेको पाइएन। गतविगत आर्थिक वर्षमा सर्बसञ्चित कोषमा दाखिला भएको कर राजस्व रकमलाई समेत धरौटीको रुपमा गणना

गरी पुनरावेदन दर्ता गर्न मिल्ने व्यवस्था प्रचलित कुनै पनि ऐन तथा नियममा भएको नपाइएको र पुनरावेदकले पुरा गर्नु पर्ने कार्यविधि कानूनको पालना नभएको प्रस्तुत पुनरावेदकको पुनरावेदन पत्रको तथ्य भित्र प्रवेश गरी फैसला गर्दा प्रत्यर्थीलाई अन्याय हुनुको साथै राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा भएको व्यवस्था विपरित हुने भएकोले बहुमतको उल्लिखित फैसलामा सहमत हुन सकिएन । अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नुपर्ने धरौटी सम्बन्धमा आर्थिक कार्यविधि नियमावली,२०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली,२०७७ को नियम ६२, सर्बोच्च अदालतबाट रिट नं. २०६३-WS-००१३ देखि रिट नं. २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदन र मुद्दा नं. ०७२-RB-०४७० आयकर (०६१/०६२) का फैसलामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त तथा ठहर समेत बमोजिम पनि अनिवार्यरुपमा राख्नु पर्ने धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्तै नहुने पुनरावेदन दर्ता भएको मुद्दाको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्न नमिल्ने र औचित्य नै नहुने देखिएको प्रस्तुत मुद्दामा सहकर्मीद्वयबाट *"पुनरावेदक करदाता कान्ती भैरव ह्युम पाइप प्रा.लि. (स्थायी लेखा नं.३०१७९१६८५) को आ.व. २०६५।०६६ को संशोधित कर निर्धारण गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाडौं क्षेत्र नं.१ बबरमहलबाट मिति २०७०।०६।३१ मा भएको आदेश र सोही आदेश सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७६।८।८ मा भएको निर्णय समेत मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ।"* भनि भएको बहुमत फैसलामा सहमत हुन नसकी देहाय बमोजिम फरक राय सहितको ठहर गर्दछुः-

१५. यसमा पुनरावेदक करदाता कान्तिभैरव ह्यूप पाइप प्रा.लि (स्थायी लेखा नं.३०१७९१६८५) को आयकर (२०६५/०६६) तर्फको मुद्दामा आयकर ऐन,२०५८ को दफा ११५ र ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) मा भएको व्यवस्था अनुसार पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने राजस्व तथा धरौटी रकम सम्बन्धमा ऐ. प्रचलित ऐन र नियमहरुमा भएको व्यस्था, सो सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट तथा ०७२-RB-०४७० आयकर मुद्दामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त अनुसार समेत राख्नु पर्ने च.नं.२८९ मिति २०७०।०६।३१ को पत्रानुसारको निर्धारित (विवादित) कर रु.३१,५७,५७६।४४ को पचास प्रतिशतले हुने रु.१५,७८,७८८।२२ धरौटी राख्नु पर्नेमा प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णय भएको मिति २०७६।०३।३१ पश्चात पुनरावेदन दर्ता गर्दा धरौटी खाता नं १२०१२००००१००२५२४ मा मिति २०७६।११।२७ मा भौचर नं. ५२६८२५ बाट रु.५,२६,५००।- मात्र दाखिला

गरेको अप्रमाणित फोटोकपी भौचरबाट देखिएको रकम गणना गर्दा पनि नपुग देखिएको रु.१०,५२,२८८।२२ धरौटी दाखिल गरेको पाइएन।अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन,२०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) बमोजिमको रु.१५,७८,७८८।२२ धरौटी दाखिल नगरी/नगराई दर्ता भएको प्रस्तुत पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्न मिलेन। यस अवस्थामा माननीय अध्यक्ष तथा कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट भएको उल्लिखित बहुमतको फैसलामा सहमत हुन सकिएन । प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता हुँदा कै बखत देखि खारेज हुने ठहर्छ।करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन।

(पुष्प प्रसाद गुरागाई)
लेखा सदस्य

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुनेः-
इजलास अधिकृतः सनिता लामा
कम्प्युटर अपरेटरः चन्द्र बहादुर नेपाली
फैसला भएको मितिः२०७९।०५।०६।०२
फैसला प्रमाणित मितिः

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप